

DECIZIA CIVILĂ nr. 97

Ședința publică din 27 mai 2015

PREȘEDINTE: [...]
JUDECĂTOR : [...]
GREFIER: [...]

S-a luat în examinare apelul declarat de reclamantul X împotriva sentinței civile nr. 2918/PI/04.12.2014 pronunțată de Tribunalul Timiș în dosarul nr. 6241/30/2014, în contradictoriu cu pârâțul STATUL ROMÂN, PRIN MINISTERUL FINANTELOR PUBLICE BUCUREȘTI, având ca obiect pretenții.

La apelul nominal făcut în ședința publică, se prezintă avocat Y pentru reclamantul apelant X, lipsă fiind pârâțul intimat Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice București.

Ministerul Public este reprezentat de procuror [...], din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Timișoara.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Apelul a fost declarat în termen și este scutit de la plata taxei judiciare de timbru.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care se constată depuse la dosar prin registratura instanței, la data de 25.05.2015, notele de ședință formulate de reclamantul apelant X, la care s-au anexat articole de ziar postate pe internet, precum și soluțiile unor instanțe de judecată pronunțate în cauze similare.

Reprezentantul reclamantului apelant și procurorul învederează instanței că nu mai au cereri de formulat în cauză.

Nemaifiind alte cereri de formulat și probe de administrat, instanța constată cauza în stare de judecată și acordă cuvântul pe fond.

Avocat Y, pentru reclamantul apelant X, solicită admiterea apelului, casarea hotărârii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunalul Timiș, fără cheltuieli de judecată. Susține că instanța de fond a interpretat greșit dispozițiile art. 539 C.pr.pen.

Procurorul solicită respingerea apelului și menținerea ca temeinică și legală a hotărârii atacate.

C U R T E A

Prin sentința civilă nr. 2918/PI/04.12.2014 Tribunalul Timiș a respins ca inadmisibilă acțiunea formulată de reclamantul X împotriva pârâțului Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice București pentru despăgubiri derivate dintr-un prejudiciu moral suferit, ca urmare a arestării sale preventive în cursul procesului penal, care a fost finalizat printr-o hotărâre penală definitivă de achitare.

Instanța a reținut că dispozițiile **art. 539 C.pr.pen.** pe care reclamantul și-a întemeiat acțiunea consacră dreptul la despăgubiri pentru persoana care a suferit o detenție **nelegală**, prin luarea unei măsuri privative de libertate, în mod nelegal, **însă** numai în măsura în care **însăși** nelegalitatea măsurii privative de libertate a fost stabilită „fie printr-o ordonanță a procurorului, ori prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau prin hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei”, context în care instanța de judecată face apel și la alin. (2) al art. 539 C.pr.pen., care prevede că „privarea **nelegală** de libertate trebuie stabilită fie printr-o ordonanță a procurorului, ori prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau prin hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei”, astfel că simpla existență a unei hotărâri penale de achitare, indiferent de temeiul juridic al achitării, nu atrage **automat** caracterizarea măsurii preventive dispuse ca fiind una nelegală.

În acest context, tribunalul a reținut că **nici prin sentința penală nr. 196/14.03.2014 a Tribunalului Timiș pronunțată în dosarul nr. 10370/30/2013 și nici prin decizia penală nr. 561/24.06.2014, pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - prin care petentul a fost achitat – nu s-a stabilit caracterul nelegal al măsurii arestării** preventive luate pe parcursul procesului penal. Mai mult, tribunalul reține că legalitatea arestării preventive a petentului a fost verificată periodic, începând cu data luării măsurii arestării sale – 05.06.2013, cât și ulterior, la 25.10.2013, 05.12.2013, 22.01.2014, când, prin decizia penală nr. 151/R/31.01.2014 a Curții de Apel Timișoara – dosarul nr. 10370/30/2013/a1 – s-a statuat că măsura arestării preventive a fost menținută în mod judicios, măsura fiind justificată din perspectiva dispozițiilor art. 143 C.pr.pen., art. 148 alin. (1) lit. f și art. 136 C.pr.pen., fiind în spiritul art. 5 al Convenției Europene a Drepturilor Omului și a art. 23 din Constituția României.

Instanța a mai reținut că forma în care se manifestă autoritatea de lucru judecat atunci când nu există identitatea de elemente cerute de aceeași lege procedurală civilă (art. 430, art. 431 alin. 4 (1), art. 431 alin. (2) ci doar suprapunere de chestiuni litigioase face ca statuările jurisdicționale redate în corpul hotărârii judecătorești menționate să se manifeste cu caracter absolut, ce nu îngăduie a fi contrazis, autoritatea procesuală a actelor jurisdicționale în discuție rezultând din puterea conferită instanței de judecată de a tranșa definitiv o chestiune litigioasă, blocând, prin efectul pozitiv al puterii lucrului judecat, reluarea verificării aceluiași chestiuni litigioase – respectiv al caracterului nelegal al măsurii arestării preventive. Sub toate aceste aspecte, acțiunea reclamantului a fost respinsă, ca inadmisibilă.

Împotriva acestei hotărâri, reclamantul **a declarat apel**, invocând nelegalitatea și netemeinicia hotărârii din perspectiva nesoluționării cauzei pe fond, căci arestarea sa **nu a fost legală**, fiindu-i prejudiciate drepturi fundamentale precum **dreptul la imagine, libertate, demnitate** ca urmare a lipirii sale de libertate un număr de 283 de zile, acuzat fiind de săvârșirea unei infracțiuni grave (de omor) **intens mediatizată în media**, cu consecințe inclusiv asupra stării de sănătate a reclamantului, precum insomnii, dar și agravarea sănătății sale, în raport cu împrejurarea că este bolnav TBC.

Reclamantul își susține demersul invocând dispozițiile art. 52 (3) din Constituția României și art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului care garantează dreptul la siguranță și libertate, dar și art. 539 (1) C.pr.pen. și decizia nr. 45/1998 a Curții Constituționale.

Hotărârea este criticată și prin aceea că judecătorul fondului a analizat hotărârile penale intermediare relative la luarea, prelungirea și menținerea arestării

preventive asociate demersului judiciar în care a fost implicat reclamantul, valorificând efectul pozitiv al puterii de lucru judecat.

Statul Român, prin Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Timișoara a formulat întâmpinare, solicitând respingerea apelului, dat fiind că acțiunea reclamantului este inadmisibilă prin aceea **că nu a urmat calea judiciară de constatare a nelegalității măsurii preventive** reclamate, iar, pe fond, pârâțul susține că prejudiciul de 2 milioane lei pretins nu poate fi individualizat, în absența unor criterii obiective pe care reclamantul se impunea să le afirme.

La dosar, reclamantul a depus și **articole de presă** pentru a argumenta lezarea demnității sale și prejudiciul de imagine suferit.

Verificând apelul astfel declarat din perspectiva dispozițiilor art. 466 și următoarele C.pr.civ., Curtea constată că hotărârea atacată este legală și temeinică, motiv pentru care, în baza art. 480 (1) C.pr.civ., va respinge apelul ca nefondat, pentru următoarele motive:

Capitolul VII din Codul de procedură penală reglementează **procedura reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară sau în caz de privare nelegală de libertate** ori în alte cazuri.

Dispozițiile art. 538 C.pr.pen. reglementează dreptul la repararea pagubei în caz de eroare judiciară. Curtea constată că dispozițiile acestei norme au corespondent în prevederile art. 3 ale Protocolului nr. 7 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului, normă care reglementează dreptul la despăgubiri în caz de eroare juridică, acest drept fiind reglementat **în mod similar** în cele două norme juridice, cea internă și cea europeană.

La dispozițiile art. 538 C.pr.pen. face referire reclamantul apelant în cadrul motivelor de apel (fila 9 dosar fond), normei în discuție asociindu-i dispozițiile art. 52 alin. (3) din Constituție care stabilesc răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare, **indiferent** de modul în care s-au produs.

În sensul normelor interne și europene, **prin eroare judiciară** se înțelege situația în care **după condamnarea definitivă** a unei persoane, printr-o **altă** hotărâre, prin care **se rejudecă** același proces, se anulează sau se desființează hotărârea de condamnare definitivă inițială, ca urmare a descoperirii unui **fapt nou** sau **recent descoperit** care dovedește că s-a produs o eroare judiciară, situație care va determina pronunțarea unei hotărâri definitive de achitare a aceluiași inculpat. În alte cuvinte, achitarea inculpatului intervine ca urmare a **rejudecării** procesului, ca efect al exercitării **căii** extraordinare de atac a revizuirii (în sensul art. 453) împotriva sentinței definitive de condamnare.

În speța de față, dispozițiile art. 538 C.pr.pen., art. 52 (3) din Constituția României, art. 3 din Protocolul nr. 7 adițional la Convenție nu sunt aplicabile întrucât reclamantul **nu a fost** condamnat definitiv pentru infracțiunea de omor, el fiind **achitat** prin sentința penală nr. 196/PI/14.03.2014 pronunțată de Tribunalul Timiș în dosarul nr. 10370/30/2013, **definitivă** prin decizia penală nr. 561/24.06.2014 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara. În alte cuvinte, **ipoteza** normei cuprinse în art. 538 C.pr.pen. **nu este incidentă** în cauza de față.

Pe cale de consecință, Curtea urmează a analiza litigiul din perspectiva **art. 539 C.pr.pen.**, cu referire la art. **5 par. 5** din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, norme care consacră un drept la repararea pagubei **în cazul privării nelegale de libertate** ca urmare a luării față de reclamantul în cauză a măsurii reținerii și arestării preventive pentru săvârșirea infracțiunii de omor **în cursul procesului penal**, obiect al dosarului nr. 10370/30/2013 finalizat **cu achitarea acestuia**.

În acest context, Curtea constată că dreptul la despăgubiri consacrat în alin. (1) al art. 539 C.pr.pen. se naște **doar** în cazul în care privarea de libertate a fost

nelegală și o asemenea nelegalitate **a fost stabilită**, după caz, „prin Ordonanță a procurorului, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă **sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei**” (alin. (2) al art. 539 C.pr.pen.).

Relația dintre dispozițiile alin. (1) și (2) ale art. 539 C.pr.pen. trebuie privită și din perspectiva dispozițiilor art. 541 alin. (2) C.pr.pen., normă care instituie termenul în care o astfel de acțiune în despăgubiri poate fi introdusă la instanța **civilă**, și anume în termen de 6 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii instanței de judecată, precum și a ordonanței sau încheierilor organelor juridice, **prin care s-a constatat privarea nelegală de libertate**, respectiv eroarea judiciară, din perspectiva art. 538 C.pr.pen.

Se observă că introducerea acțiunii la instanța **civilă** este condiționată de **existența** unei hotărâri a instanței penale prin care să se constate **definitiv**, fie eroarea judiciară din perspectiva art. 538 C.pr.pen, fie **nelegalitatea privării de libertate** din perspectiva dispozițiilor art. 539 C.pr.pen.

Spre deosebire de cazul erorii judiciare - care trebuie constatată pe calea revizuirii declanșată împotriva hotărârii de condamnare definitivă inițiale **și numai prin rejudicarea procesului**, ca efect al admiterii unei cereri de revizuire - **în cazul detenției** derivată din măsura reținerii și arestării preventive dispusă în cursul procesului penal (soldat fie cu condamnarea, fie cu achitarea inculpatului) **nelegalitatea poate rezulta chiar** din hotărârea de achitare a inculpatului trimis în judecată pentru săvârșirea unei anumite infracțiuni.

În cazul în care prin hotărârea de achitare a inculpatului **nu s-a constatat** nelegalitatea arestării preventive, **pentru activarea dispozițiilor art. 539 C.pr.pen.** care consacră dreptul la despăgubiri pentru privare de libertate **nelegală** se impune ca nelegalitatea detenției preventive să fie constatată printr-un demers judecătoresc **separat** care survine hotărârii de **achitare** a inculpatului. Un astfel de demers poate fi conceput chiar și în caz de condamnare penală definitivă a inculpatului, căci rațiunea și scopul măsurilor preventive **diferă** în raport cu rațiunea și scopul pedepsei, pe de o parte, iar, pe de altă parte, întrucât urmărirea penală, respectiv cercetarea judecătorească a oricărei persoane se desfășoară **ca regulă** în stare de libertate, cu excepția cazurilor prevăzute de art. 209-211; art. 218-223; art. 223-243 C.pr.pen., care justifică detenția preventivă a inculpatului în timpul urmăririi sau în timpul judecății.

În speța de față, observând sentința penală nr. 196/PI/14.03.2014 a Tribunalului Timiș, respectiv decizia penală nr. 561/24.06.2014, inclusiv considerentele acestor hotărâri, Curtea constată că instanța penală, achitându-l pe reclamantul din prezenta cauză în baza art. 16 alin. (1) lit. c C.pr.pen. („nu există probe că persoana a săvârșit infracțiunea“), **nu a constatat**, deopotrivă, și **nelegalitatea măsurii** preventive dispuse față de acesta în cursul procesului penal, caz în care reclamantul de față se impunea să declanșeze un demers judiciar **separat** în fața instanței, prin care să se stabilească **nelegalitatea privării sale de libertate** ca urmare a luării măsurii reținerii și arestării preventive (de 283 de zile).

Un asemenea demers judiciar nu a fost urmat în prezenta cauză, aspect sub care hotărârea Tribunalului Timiș este legală și temeinică și în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat că „dispozițiile **art. 5 parag. 5** din Convenție, care reglementează dreptul la reparație pentru privarea **nelegală** de libertate, **nu se aplică** în cazul dispunerii achitării persoanei trimise în judecată penală (precum în cazul de speță), indiferent dacă această soluție a fost pronunțată în primă instanță, prin hotărâre rămasă definitivă sau în apel” (CEDH, decizia din 10

februarie 2009, citată de C. Bârsan, în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, comentarii pe articole, ediția 2, Ed. CH Beck, București, pag. 1855).

În cazul de speță, care nu pune în discuție săvârșirea unei erori judiciare, în sens juridic (căci reclamantul a fost achitat definitiv, iar nu condamnat definitiv), **dreptul la despăgubiri** derivă din dispozițiile **art. 5 parag. 5** din Convenție, al cărui conținut este integrat în dispozițiile **art. 539 C.pr.pen.**, fiind **condiționat** de stabilirea **nelegalității** privării de libertate derivată din luarea unor măsuri preventive privative de libertate, contrar art. 5 par. 1-4 din Convenție, respectiv contrar dispozițiilor art. 209-211; art. 218-223; art. 223-243 C.pr.pen, norme care reglementează regimul juridic al măsurilor privative de libertate specifice dreptului procedural român, respectiv cazurile de detenție legală.

În concluzie, Curtea constată că prin hotărârea de achitare definitivă a reclamantului nu s-a constatat nelegalitatea detenției preventive, pe de o parte, iar, pe de altă parte, reclamantul nu a inițiat un demers judiciar pentru constatarea **nelegalității** detenției preventive, astfel că nu sunt incidente dispozițiile art. 539 C.pr.pen., cu referire la art. 5 parag. 5 din Convenție.

O altă critică adusă hotărârii apelate de către reclamantul în cauză este legată de aprecierile instanței de fond (Tribunalul Timiș) relative la faptul că toate măsurile privative de libertate dispuse **au făcut** obiectul controlului judiciar din perspectiva **legalității** lor, fiind validate ca atare, începând cu măsura reținerii preventive, continuând cu cea a arestării preventive, a prelungirii arestării preventive, inclusiv a menținerii stării de arest în cursul judecății.

Sub acest aspect, Curtea constată că, într-adevăr Tribunalul Timiș a făcut aprecieri asupra efectelor pozitive ale puterii de lucru judecat în privința deciziilor „intermediare” pronunțate de instanțele penale în legătură cu măsurile preventive în discuție. Cu toate acestea, apelul reclamantului nu poate fi primit, căci acesta are în **continuare** deschisă calea unui demers judiciar pentru constatarea nelegalității detenției sale preventive, în măsura în care invocă și demonstrează existența unor motive **de nelegalitate** a reținerii și arestării sale preventive, **altele** decât cele evaluate de instanțele de control judiciar în domeniul măsurilor preventive luate față de reclamant.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului este semnificativă în acest domeniu. Astfel, în aplicarea art. 5 parag. 5 din Convenție, incident în prezenta cauză, Curtea Europeană a identificat o serie de motive de **nelegalitate** a detenției preventive, cu precizarea că instanța europeană a statuat, **deopotrivă** că, ea este abilitată să verifice exclusiv **legalitatea** detenției preventive în raport cu dispozițiile art. 5 parag. 1-4, context în care măsoară compatibilitatea dreptului intern cu dispozițiile Convenției, **fără** a antama **temeinicia** detenției preventive (CEDH, 21 aprilie 1990; Menesheva c/Russia, 9 martie 2006); în acest context, Curtea Europeană **a refuzat** să admită cereri ale persoanelor găsite vinovate de comiterea unor fapte penale **în primă instanță**, care și-au motivat plângerile prin aceea că jurisdicțiile naționale de apel au constatat că decizia de condamnare s-a întemeiat pe **erori de fapt sau de drept** (Krzycki c/a Allemagne – C. Bârsan, op. Cit p.249).

În toate cazurile, Curtea Europeană atribuie o importanță covârșitoare **circumstanțelor cauzei judiciare** pentru a evalua dacă detenția a fost sau nu legală.

Nelegalitatea detenției preventive a unei persoane este întotdeauna **verificată** din perspectiva **existenței sau nu a motivelor verosimile de a se bănui că o persoană a săvârșit o anumită infracțiune** sau când există motive temeinice să se creadă în necesitatea de a o împiedica să o săvârșească sau să fugă după săvârșirea acesteia (art. 5 parag. 1 lit. c din Convenție) – (C. Bârsan, op. cit., p. 261 și următoarele).

Constatarea nelegalității detenției preventive reprezintă o chestiune de fond care trebuie analizată în concret, fie de către instanța care a pronunțat achitarea reclamantului (de exemplu pentru lipsă de probe, precum în cauza de speță), fie pe calea unui demers judiciar separat, în cazul în care instanța care l-a achitat pe inculpat nu s-a pronunțat asupra caracterului nelegal al arestării sale preventive.

Din această perspectivă, aprecierile Tribunalului Timiș apar ca temeinice și legale, respectiv **permise**, căci, ca **principiu general**, o detenție apare ca „legală” în măsura în care ea se întemeiază pe o decizie judiciară, precum în cazul de speță, dat fiind că **toate** instanțele care au verificat legalitatea măsurilor preventive luate împotriva reclamantului au apreciat legalitatea lor.

Alegațiile Tribunalului Timiș criticate în apel sunt legitime, fiind în acord și cu decizia nr. **4050/1 iunie 2012** pronunțată de Secția I Civilă a **Înaltei Curți de Casație și Justiție** (Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 2012, Editura CH Beck, București, p. 233), prin care s-a statuat că „în aplicarea prevederilor art. 504 alin. (3) C.pr.pen. (art. 539 C.pr.pen. nou), **în mod greșit** instanța **civilă** investită cu cererea de acordare de despăgubiri pentru detenție preventivă nelegală a realizat ea însăși evaluarea caracterului nelegal al măsurii arestării preventive, **cu încălcarea puterii de lucru judecat a dezlegărilor date de instanțele penale care s-au pronunțat**, în cazul procesului penal, **asupra legalității și temeiniciei măsurilor procesuale** restrictive de libertate dispuse împotriva inculpatului reclamant de la acea dată”, context în care sunt evocate dispozițiile art. 19 C.pr.pen. vechi.

Instanța supremă arată că „**o atare evaluare** a legalității măsurii restrictive de libertate **este îngăduită instanței civile** - în aplicarea prevederilor art. 504 alin. (2) C.pr.pen. (actual art. 539 C.pr.pen.) - **numai** dacă instanța penală a omis (sau cadrul procesual nu i-a impus-o) să statueze asupra acestui aspect, prin hotărârea judecătorească, care a avut ca efect înlăturarea restricțiilor de libertate ale reclamantului, într-o cerere formulată pe temeiul art. 504 C.pr.pen. (actual art. 539 C.pr.pen.).

Acest raționament, însă, nu contrazice posibilitatea constatării ulterioare, printr-o decizie a unei jurisdicții separate, a faptului că detenția s-a dispus prin încălcarea normelor de drept intern în materie sau a normei europene (CEDH, 28 octombrie 2003, Minjat c/Suisse, nepublicat, citată de C. Bârsan, op. cit., p. 287).

Curtea constată că **instanța europeană**, în jurisprudența sa, **niciodată** nu a considerat că o măsură de arestare preventivă este nelegală **ab initio** pentru simplul motiv că cel astfel deținut a fost ulterior achitat (CEDH, 6 decembrie 2006; 07.06.2007, Garabaiev c/Russie, citate de C. Bârsan, op. cit., p. 287).

În alte cuvinte, Curtea constată că, prin aprecierile Tribunalului Timiș, reclamantul nu este privat în a iniția un alt demers procedural pentru constatarea **nelegalității** arestării sale preventive, în măsura în care acesta identifică și reclamă motive de nelegalitate care privesc fie deciziile judiciare pronunțate cu ocazia verificării legalității detenției preventive în cadrul procesului penal, fie alte încălcări ale art. 5 parag. 1-4 din Convenție.

Astfel, într-o decizie de speță, Curtea Europeană a decis că absența totală de motivare a deciziei judiciare ce autorizează detenția, mai ales atunci când aceasta este prelungită în timp, este incompatibilă cu principiul protecției libertății persoanei împotriva arbitrariului instituit de art. 5 parag. 1 din Convenție (CEDH, 21.03.2006, Stasaitis c/a Lituania, parag. 67; 2 martie 2006, Nachmcinovitck c/a Russia, parag. 70; nepublicate, citate de C. Bârsan, op. cit., p. 289).

De asemenea, nejudicarea persoanei deținută preventiv într-un termen rezonabil sau neprezentarea ei de îndată în fața unui judecător reprezintă încălcări ale normei care **nu** legitimează detenția, ea urmând a fi considerată nelegală (C. Bârsan, op. cit., p. 296).

În acest context, instanța de apel constată, **însă**, că reclamantul (în demersul său procedural prin care tinde să obțină o reparație pecuniară în sensul art. 539 C.pr.pen, cu referire la art. 5 parag. 5 din Convenție) a fixat ca argument al cererii sale de acordare de despăgubiri în valoarea de 2 milioane lei, achitarea sa în cadrul procesului penal pentru săvârșirea infracțiunii de omor, sentință rămasă definitivă, **fără a indica** vreun motiv de nelegalitate a detenției sale preventive, respectiv fără indicarea vreunor motive contrare dispozițiilor art. 5 pct. 1-4 din Convenție, respectiv dispozițiilor art. 209 și următoarele C.pr.pen., norme care reglementează detenția legitimă, în condițiile în care simpla sa achitare pe motiv de lipsă de probe nu-i conferă dreptul la despăgubiri în sensul art. 539 C.pr.pen., cu referire la art. 5 parag. 5 din Convenție, **în mod automat**, astfel cum s-a arătat în considerentele prezentei hotărâri, prin apel chiar la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

În altă ordine de idei, în motivarea acțiunii reclamantul evocă o serie de consecințe derivate din încredințarea sa, inclusiv din detenția sa preventivă, cu referire la **dreptul său la imagine și demnitate**, serios afectate.

În acest context, **reclamantul a depus la dosarul cauzei o serie de articole de presă** contemporane detenției sale pentru săvârșirea preținsei infracțiuni de omor, care i-a fost imputată.

Curtea constată că, în adevăr, reflectarea în mass-media poate fi de natură a știrbi dreptul la imagine și demnitate al reclamantului, producând consecințe nefaste în planul vieții sale private, de familie și sociale, întrucât titluri de presă, de genul „Autorul crimei din zona Polonă a fost prins de polițiști” (fila 26 dosar fond), „Criminalul care a omorât un bătrân după o ceartă de beție, prins de polițiști. Cum și-a ucis victima” (fila 27 dosar fond), **asociate cu fotografia și numele reclamantului-apelant**, pot crea percepția, chiar convingerea în ochii publicului că reclamantul apelant în cauza de față a săvârșit crima, deși la data apariției acestei informații publice împotriva reclamantului apelant **nu s-a pronunțat nici măcar o hotărâre de condamnare în primă instanță**, căci, astfel cum rezultă din datele speței, acesta a fost achitat **în ambele** grade de jurisdicție.

Asemenea informații pot fi de natură să aducă atingere dreptului **la demnitate și imagine** a persoanei în cauză, cu posibilitatea atragerii unui drept la reparațiune, inclusiv de tip pecuniar, însă Curtea constată că un asemenea drept la despăgubiri pentru încălcarea dreptului la imagine și demnitate ar putea fi valorificat **exclusiv** în condițiile **art. 252-253 C.civ.** care reglementează **apărarea drepturilor nepatrimoniale** dat fiind că, în cauză, consecințele suportate de reclamant sunt efectul direct al nesocotirii **prezumției de nevinovăție**, reglementat constituțional, legal și convențional, cât și ale încălcării **libertății de exprimare**, consacrată constituțional, legal și convențional, în sensul **art. 10 din Convenție**, respectiv a **art. 6 parag. 2 din Convenție**, care consacră libertatea de exprimare și limitele acesteia, cât și prezumția de nevinovăție până ce vinovăția nu a fost, legal și definitiv stabilită, cu atât mai mult, cu cât, în cauza de față, reclamantul apelant a fost achitat **în ambele** grade de jurisdicție.

Cu alte cuvinte, reclamantul nu poate obține o reparație pentru încălcarea drepturilor sale personale nepatrimoniale în temeiul art. 539 C.pr.pen. (întrucât această normă este menită să protejeze, în mod exclusiv, un alt drept fundamental al omului, și anume, **dreptul la libertate și siguranță** – art. 5 parag. 1 din Convenție) -, ci doar în temeiul Codului civil, într-un cadru procesual în care părți sunt autorii faptei ilicite. În acest cadru, nici Statul și nici reprezentanții săi nu pot avea calitate de părâți.

În egală măsură, Curtea constată că, nici temeiul juridic evocat de reclamant sprijinit pe dispozițiile **art. 1349, 1381 C.civ.** care reglementează **răspunderea civilă delictuală** nu poate fi valorificat în prezenta cauză, întrucât nu s-a făcut dovada

faptei ilicite pretins săvârșită de stat sau de reprezentanții săi, dovadă care trebuie să fie făcută, eventual, în cadrul unui demers judiciar separat sau subordonat celui prin care s-ar cere constatarea nelegalității măsurii reținerii și arestării preventive a reclamantului, fie ca efect al încălcării dispozițiilor art. 209 și următoarele C.pr.pen. care reglementează măsurile preventive, respectiv ca efect al încălcării dispozițiilor art. 5 parag. 1-4 din Convenție, fie ca efect al stabilirii răspunderii disciplinare a magistraților care au dispus cu privire la luarea măsurilor preventive privative de libertate, fie ca efect al stabilirii răspunderii penale a magistraților în cauză, ca urmare a săvârșirii de cercetare abuzivă, represiune nedreaptă sau a altor infracțiuni cu relevanță în ceea ce privește luarea și aprecierea legalității și chiar a temeiniciei măsurii preventive privative de libertate dispuse față de reclamant.

Mai mult, în acest context, se pune problema raporturilor dintre dispozițiile art. 539 C.pr.pen. și dispozițiile art. 1349, 1381 C.civ. care reglementează răspunderea civilă delictuală. Evaluând acest raport, instanța de apel constată că nu sunt aplicabile dispozițiile art. 1349, 1381 C.civ. (art. 998-999 C.civ. vechi), ci dispozițiile prevăzute în art. 539 C.pr.pen., deoarece această din urmă normă are caracter de normă **specială** în materia despăgubirilor pentru daunele acordate persoanelor supuse unei detenții **nelegale**, astfel că principiul **specialia derogant generalibus** devine incident în cauza de față.

Concluzionând, Curtea constată că reclamantul nu se poate prevala de dispozițiile art. 538 C.pr.pen. cu referire la art. 3 din Protocolul nr. 7 adițional la Convenție, întrucât speța penală evocată nu pune în evidență o eroare judiciară în sensul normelor mai sus menționate, naționale și europene, respectiv în sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, reclamantul fiind definitiv **achitat**, iar nu condamnat definitiv, astfel cum prevăd exigențele normelor mai sus evocate.

Același reclamant nu se poate prevala nici de dispozițiile art. 539 C.pr.pen., cu referire la art. 5 parag. 5 din Convenție, întrucât nici un organ judiciar abilitat în sensul legii nu a constatat nelegalitatea detenției sale preventive, ca și condiție indispensabilă pentru nașterea dreptului său la reparație, cu precizarea că reclamantul nici **nu a evocat vreun motiv de nelegalitate a detenției sale preventive**, acesta axându-și întreg demersul judiciar pe achitarea sa definitivă în cadrul procesului penal, contrar dispozițiilor normelor menționate și jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Instanța de apel mai reține că **nici** în cazul erorii judiciare și **nici** în cazul detenției preventive nu intră în discuție acordarea de despăgubiri **în mod automat** normele juridice incidente, art. 538 C.pr.pen. cu referire la art. 3 din Protocolul nr. 7 adițional la Convenție, respectiv art. 539 C.pr.pen. cu referire la art. 5 parag. 5 din Convenție, **condiționând** nașterea dreptului la reparațiune pecuniară **fie** de dovedirea erorii judiciare (în condițiile arătate) la care **se adaugă** și cerința inexistenței unei culpe a titularului dreptului la despăgubiri căci dispozițiile alin. (3) ale art. 538 C.pr.pen. arată expres că „nu vor fi îndreptățite la repararea de către stat a pagubelor suferite persoanele care, prin declarații mincinoase ori în orice fel au de terminat condamnarea”, precum nici persoana condamnată căreia îi este imputabilă în tot sau în parte nedescoperirea în timp util a faptului cunoscut sau recent descoperit” (alin. (4) al art. 538 C.pr.pen.)-, **fie** de stabilirea caracterului **nelegal** al detenției de către organul judiciar abilitat, în sensul art. 539 alin. (2) C.pr.pen., pentru cazul de detenție preventivă urmată de achitarea reclamantului în cursul procesului penal, precum în cauza de speță.

În acest sens este jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și întreaga doctrină (a se vedea N. Volonciu, Andreea Simona Uzlău și colab., Noul Cod de procedură penală comentat. Ed. Hamangiu 2014, p. 1286-1296) și jurisprudența clasică în domeniu.

Evocarea ca practică judiciară de către reclamantul apelant a sentinței civile nr. 56/16.09.2014 a Tribunalului Mehedinți, precum și a sentinței civile nr. 2275/02.10.2014 a Tribunalului Constanța (filele 29-30 dosar apel) nu este de natură a impune o soluție de admitere a acțiunii reclamantului apelant, întrucât asemenea hotărâri sunt decizii de speță care nu se integrează în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și jurisprudența națională în domeniu, fiind în dezacord și cu doctrina constantă în materie.

În alte cuvinte, deciziile de speță în discuție nu au caracter obligatoriu, nefiind izvoare de drept. Acest fapt rezultă, de altfel, chiar din considerentele sentinței civile nr. 2275/02.10.2014 a Tribunalului Constanța, în care se arată că „poziția procesuală a pârâtului Statul român (în sensul că acțiunea reclamantului în respectiva cauză civilă este inadmisibilă, căci nu s-a stabilit **în prealabil**, printr-o hotărâre a unui organ judiciar competent **nelegalitatea** detenției preventive) **nu are caracter de noutate** în sfera litigiilor întemeiate pe dispozițiile art. 539 C.pr.pen., după cum aceasta a stat la baza conturării unor soluții jurisprudențiale **la nivel național**, în sensul **respingerii** acestor acțiuni”, sens în care Tribunalul Constanța evocă decizia civilă nr. 66/A/27.05.2014 a **Curții de Apel Galați** prin care s-a apreciat – sub imperiul dispozițiilor art. 504 din Codul de procedură civilă vechi – că „**Stabilirea caracterului nelegal** al măsurii restrictive de libertate, prin ordonanță a procurorului sau prin hotărâre judecătorească, reprezintă **o condiție absolut necesară pentru nașterea dreptului** la repararea pagubei, în condițiile art. 504 C.pr.pen; or, neîndeplinirea în cauză, a cerinței **exprese** cuprinsă în acest articol vizând constatarea caracterului nelegal al măsurii în modalitățile permise de text conduce la concluzia neaplicării în prezentul litigiu a dispozițiilor art. 504 C.pr.pen.”.

În egală măsură, instanța de apel observă că daunele materiale solicitate în fața Tribunalului Constanța în dosarul nr. 4934/118/2014 reprezentau echivalentul onorariilor de avocat achitate în cursul urmăririi penale (18.296 lei) în cadrul procesului penal finalizat prin achitarea inculpatului, împrejurare care atrage incidența dispozițiilor art. 1349, art. 1381 C.civ. (vechi), art. 998 din C.civ.) și ale art. 272-276 C.pr.pen (art. 193 alin. (6) din vechiul Cod de procedură penală), iar nu a dispozițiilor art. 539 C.pr.pen. care reglementează daunele derivate în mod exclusiv și direct dintr-o detenție nelegală (a se vedea decizia nr. 5567/29 iunie 2011, sentința civilă de proprietate intelectuală, **Înalta Curte de Casație și Justiție**, în Buletinul jurisprudenței 2011, p. 219).

Hotărârile depuse de reclamantul apelant nu pot fi valorificate în prezenta cauză nici sub aspectul reținerii dispozițiilor art. 504 din vechiul Cod de procedură penală, ca fiind mai favorabile în raport cu dispozițiile art. 539 alin. (1) C.pr.pen nou, astfel cum a statuat, de exemplu, Tribunalul Constanța prin sentința civilă nr. 2275/02.10.2014 (fila 32 dosar apel), întrucât ipoteza de pornire pentru aplicarea principiului aplicării legii mai favorabile nu este incidentă în prezenta cauză, căci fapta pentru care reclamantul apelant a fost cercetat penal și judecat s-a supus dispozițiilor noilor Coduri penale, pe de o parte, iar, pe de altă parte, cererea în despăgubiri prezentă s-a formulat, de asemenea, sub imperiul noului Cod de procedură penală.

Pentru toate aceste considerente, în baza art. 480 C.pr.civ., Curtea va respinge apelul reclamantului, urmând a menține, ca temeinică și legală hotărârea Tribunalului Timiș.

PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII
D E C I D E

Respinge apelul declarat de reclamantul X împotriva sentinței civile nr. 2918/PI/04.12.2014 pronunțată de Tribunalul Timiș în dosarul nr. 6241/30/2014, ca nefondat.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică azi, 27 mai 2015.

Președinte,
[...]

Judecător,
[...]

Grefier,
[...]

Red[...]/28.05.2015
Tehnored. [...]/5 ex/16.06.2015
Instanță fond: Tribunalul Timiș – jud. [...]

Se comunică:

[...]
Pârât – Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice
- București, sector 5, str. Apolodor nr. 17

Parchetul de pe lângă Curtea DE Apel Timișoara – Timișoara, jud. Timiș

Emis 3 comunicări

WWW.JURILRO